

Bedrijfsopzet te Bargercompascuum

J.H.M. Harbers
Europaweg 325
7766 AK NIEUW SCHOONEBEEK

Adviseur

H.H.E. Lammertink
06 – 51 53 46 46

Datum: 4 april 2013

Inhoudsopgave

1. Beschrijving huidige situatie bedrijf Harbers	3
2. Ontwikkelingsmogelijkheden huidige locatie	4
3. Nieuwbouw locatie Limietweg-Oost te Bargercompascuum	6
4. NGE/VAK berekening	8
5. Ontwikkelingsmogelijkheden locatie Bargercompascuum.....	11

1. Beschrijving huidige situatie bedrijf Harbers

Het melkveebedrijf van de familie Harbers is een familiebedrijf van in totaal ruim 50 ha. groot (exclusief los gebruik). Het bedrijf is gestaag gegroeid waardoor alle ruimte maximaal benut is. Op het bedrijf worden ongeveer 130 melkkoeien gehouden die in totaal ruim 900.000 kg melk produceren. Tevens wordt het jongvee (75 stuks) opgefokt op deze locatie.

Naast de eigen grond wordt er grond bij gehuurd zodat ruimschoots voldaan kan worden in de eigen ruwvoervoorziening en mestplaatsing. De koeien worden gemolken met een automatisch melksysteem. Het veldwerk wordt hoofdzakelijk gedaan in loonwerk. Hierdoor kan het bedrijf met beperkt vreemde arbeid, rondgezet worden door de familie Harbers.

Het huidige bedrijf heeft een royaal woonhuis met schuurgedeelte (1919). Een maximaal benutte veestalling voor 127 melkkoeien en bijbehorend jongvee, met 2 melkrobots, een kalverstal en werktuigenberging met sleufsilo's en bijhorende erfverharding. Het huiskavel is ca 37 ha. en ligt aan de noordzijde. Het biedt mogelijkheden voor uitruil naar de bufferzone Bargerveen. De veldkavels zijn interessant voor het optimaliseren van de verkaveling in de directe omgeving.

2. Ontwikkelingsmogelijkheden huidige locatie

Een verdere ontwikkeling op de huidige locatie is gezien het bouwblok en de krappe huiskavel beperkt. De ontwikkelingen rond het Bargerveen werken extra beperkend. Door het bedrijf uit te plaatsen is een volwaardige doorstart mogelijk en kunnen de doelen voor het achterblijvende gebied vorm gegeven worden. Door de inzet van kavelruil kan ter plaatse van het vervangend bedrijf en voor de deelnemende partijen, de landbouwstructuur sterk verbeteren.

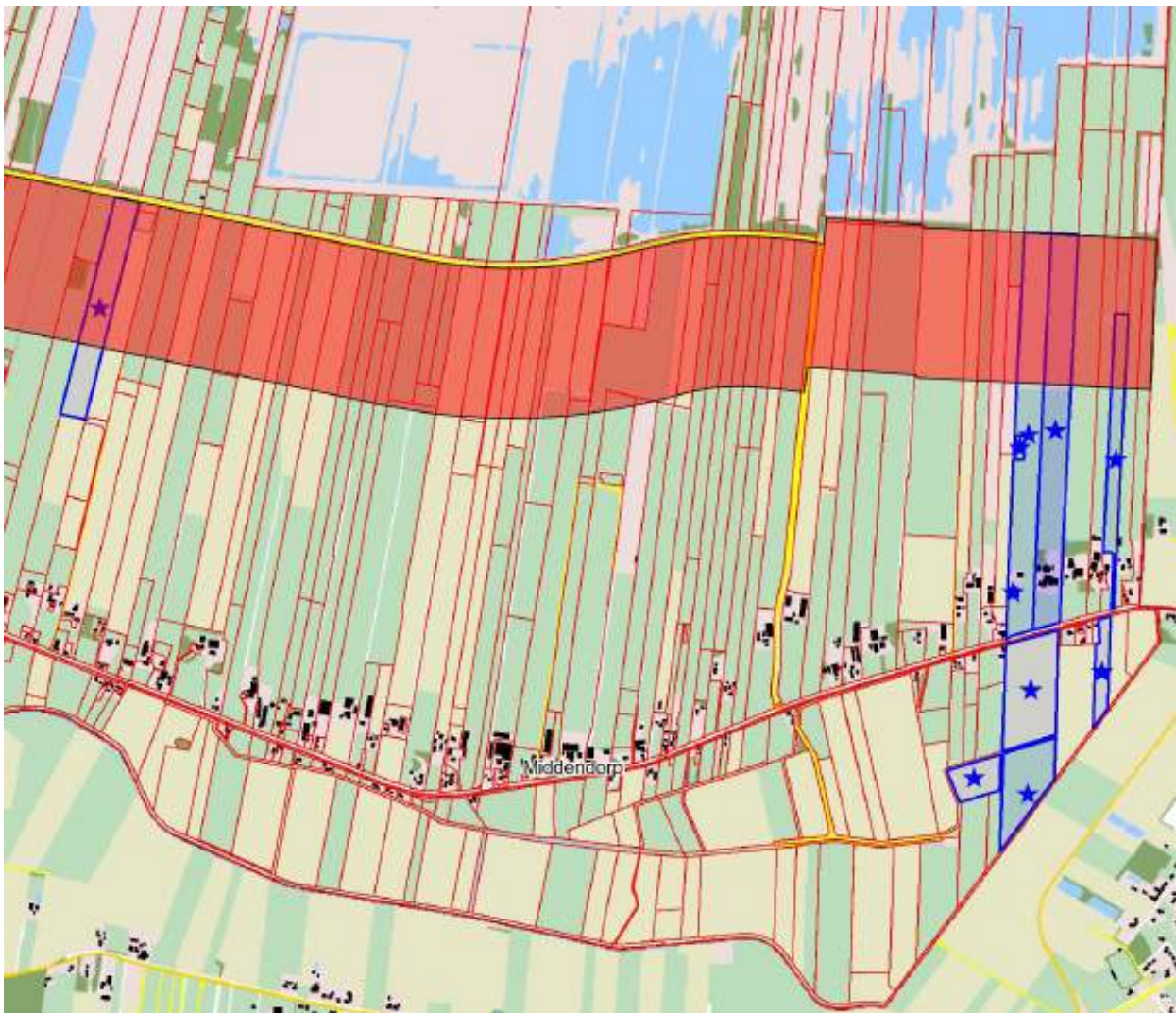
De verkaveling van het huidige bedrijf is redelijk te noemen, om het vee weidegang te kunnen bieden zou de huiskavel uitgebreid moeten worden op de huidige locatie. Gezien de vele huiskavels rondom de huidige locatie is een uitbreiding in de eigen huiskavel niet aannemelijk.

Het bedrijf ligt nabij Nieuw Schoonebeek en wordt doorsneden door de Europaweg. Vanwege de ligging in de herinrichting Nieuw-Schoonebeek zijn er mogelijkheden voor verwerving en daarmee dus ook uitplaatsing (zie bijlage Locatie Nieuw Schoonebeek).

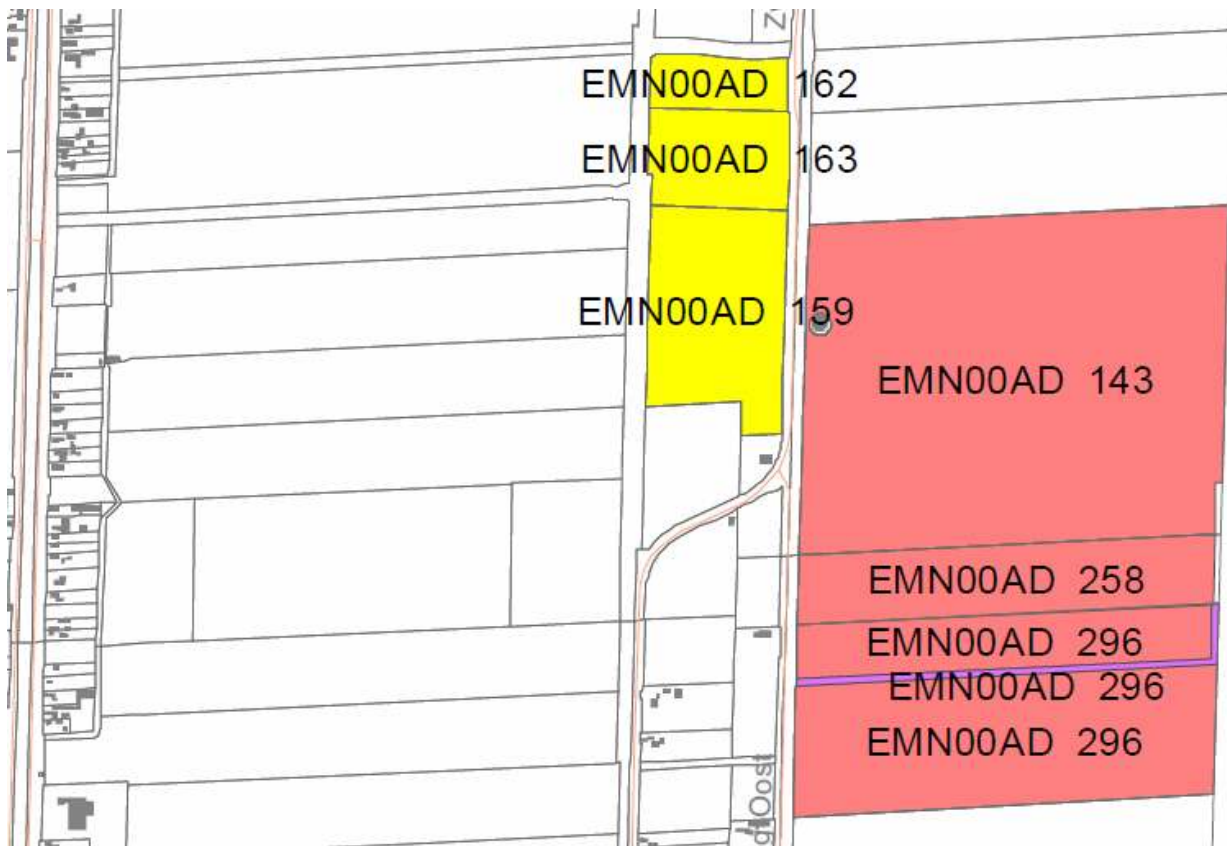
Het huiskavel is ca 37 ha en ligt deels in en kan middels het plan van toedeling wordt uitgeruild naar de nieuwe natuur (buffer Bargerveen). De veldkavels zijn interessant voor het optimaliseren van de verkaveling in de directe omgeving.

In het kader van de herinrichting Nieuw Schoonebeek heeft BBL een forse taakstelling van 359 ha. Inmiddels is een fors deel verworven. Deze forse taakstelling komt voort uit de beoogde bufferzone Bargerveen welke een oppervlakteclaim van ca. 220 ha betreft. Doel is om deze zone te laten beheren door particulieren. De gronddruk in het gebied is hoog, veel bedrijven liggen dicht bij elkaar waardoor bedrijfsuitbreiding moeilijk is. Om de doelen te kunnen realiseren zullen er uit het gebied Nieuw Schoonebeek een aantal bedrijven moeten worden verplaatst. Gelet op de verkavelingssituatie is de aankoop van locatie Harbers zeer gewenst. BBL is vanaf juli 2008 met Harbers in gesprek om de mogelijkheden te onderzoeken voor een bedrijfsverplaatsing.

Bijlage: Locatie Nieuw-Schoonebeek

3. Nieuwbouw locatie Limietweg-Oost te Bargercompascuum

Aan de Limietweg-Oost te Bargercompascuum doet zich de mogelijkheid voor om een nieuwbouwlocatie te kopen met een huiskavel van 50 hectare (rood gekleurd in bovenstaande kaart) en een nabij gelegen veldkavel van 10 hectare te huren (geel gekleurd in bovenstaande kaart). Hierdoor wordt de verkaveling verder geoptimaliseerd, waardoor ook naar de toekomst weidegang geboden kan blijven worden aan het melkvee.

Het gebied rondom deze locatie biedt voldoende mogelijkheden voor mestafzet en eventueel ruwvoeraankoop. De combinatie van akkerbouwbedrijven met melkveebedrijven komt de diversificatie ten goede. Deze sectoren kunnen naast elkaar vooral versterkend werken en daarmee een duurzame invulling geven aan het gebied.

De omvang van het bedrijf met 2 melkrobots ligt rond de 130 melkkoeien. De daarbij passende jongveebezetting is 75 stuks (van 0-2 jaar). Op deze locatie kan met het huidig aantal melkkoeien en jongvee voldoende ruwvoer gewonnen worden. Tevens is de mestplaatsing voldoende. Daarnaast moet opgemerkt worden dat in combinatie met omliggende akkerbouwers, voldoende garantie is om mest af te zetten en ruwvoer aan te kopen, wanneer in de toekomst meer koeien gehouden zouden worden.

Tabel. Mestproductie

GRAASDIEREN: MESTPRODUCTIE						
Dieren						
Diersoort - stalsysteem	Aantal	Melk geleverd	Ureum- gehalte	NP-productie		Hectares nodig
		per koe	melk	per dier		voor N
	dieren	(kg)		kg N	kg P₂O₅	250 kg/ha
Melkkoeien						
Melkkoeien - dunne mest	130	8.000	18,0	104,5	41,2	50,2
Melkkoeien - vaste mest						
<i>Biologisch (SKAL)</i>	<i>nee</i>					
Overige graasdieren						
Jongvee <1jr dm	35			35,1	9,7	4,9
Jongvee <1jr vm				29,9	9,7	
Jongvee >1jr dm	35			66,7	22,3	9,3
Totale forfaitaire product.		960.000		17148	6473	64,4
Correctie i.v.m. bedrijfsspecifieke excretie				-2.500	-1.000	
Totale productie(incl. correctie bedrijfsspecifieke prod.)				14648	5.473	58,6

(Bron: DLV Mestwetplanner)

Uit bovenstaande tabel blijkt dat gerekend met de huidige normen het bedrijf ruim 14.600 kg stikstof en ruim 5.400 kg fosfaat produceert. Wanneer het bedrijf voldoet aan de derogatie grens (= 70% van het areaal is grasland), is er voldoende ruimte om alle geproduceerde mest te plaatsen.

Op de beschikbare 60 hectare wordt jaarlijks 750 - 800 ton droge stof ruwvoer geproduceerd. De jaarbehoefte per melkkoe is 4.400 kg ds, voor het jongvee is dat 1.800 kg ds per dier. In totaal komt dit neer op bijna 700 ton droge stof ruwvoer. Ook dit is ruim voldoende.

4. NGE/VAK berekening

Voor het melkveebedrijf Harbers is op basis van de huidige omvang een normberekening opgesteld (NGE berekening).

NGE berekening melkveehouderij			
Categorie	Huidig		
	Aantal	Nge	Totaal
Melkkoeien	130	1,204	156,5
Vrl. jongvee < 1jr	35	0,176	6,2
Vrl. jongvee 1-2 jr	35	0,254	8,9
Totaal			171,6

Tabel. NGE berekening melkveehouderijtak

In tabel 1 wordt gekozen om in de NGE berekening geen NGE mee te nemen voor het grasland. Deze keuze is gemaakt omdat de meeste veldwerkzaamheden die te maken hebben met het beheer en de teelt van goed ruwvoer, gedaan wordt in loonwerk. De weidegang brengt echter 160-180 dagen per jaar extra werk met zich mee. Deze tabel geeft dan ook slechts een benadering van het aantal NGE.

De arbeidsinzet kan in meerdere kengetallen worden uitgedrukt: de volwaardige arbeidskracht, de arbeidsjaareenheid en het mensjaar. De volwaardige arbeidskracht (vak) is door het LEI als kengetal gebruikt tot 1999. Daarna is het vervangen door de arbeidsjaareenheden en mensjaren. Het mensjaar geeft van de drie het beste zicht op de totale arbeidsinzet en arbeidsbehoefte op een bedrijf.

Een mensjaar is gesteld op 1.700 gewerkte 'volwaardige uren'. Die 1.700 is het aantal uren dat werkelijk gewerkt kan worden bij een normale CAO, rekening houdend met verlof en dergelijke. Als een persoon 3.400 uur werkt, is de arbeidsinzet dus 2 mensjaren. Een arbeidsjaareenheid komt overeen met 2.000 gewerkte uren. Als iemand 1.000 uur werkt, telt hij/zij voor 0,5 aje. Als een persoon meer dan 2.000 uur werkt, is het toch maar 1 aje. De aje geeft om deze reden geen goed beeld van de totale arbeidsbehoefte op een bedrijf. De persoon die 3.400 uur werkt, heeft dus een inzet van 2 mensjaren, maar slechts 1 aje.

Een volwaardige arbeidskracht (vak) was opgebouwd uit de onderdelen beschikbaarheid en validiteit (en dus niet uit productiviteit). Uitgangspunt bij de berekening van het aantal vak was dat een ondernemer die niet invalide is en het hele jaar door beschikbaar is, als één volwaardige arbeidskracht werd beschouwd. Voor betaald personeel gold de tijdsduur waarover het loon werd betaald. Voor onbetaald personeel gold de volledige tijd, voor zover geen nevenfuncties werden uitgeoefend of een dagschool werd bezocht (mannelijk personeel) of de tijdsduur, waarin werkelijk in het bedrijf was meegewerkt (vrouwelijk personeel en 65-plussers).

Verder werd de volwaardigheid van personen van 18 jaar gesteld op 90%, voor personen van 17 jaar was dit 80% en voor personen van 16 jaar was dit 65%. Daarnaast werd aangenomen dat bij ziekte de betrokken medewerker niet beschikbaar was. Het mensjaar brengt de arbeidsinzet van de 3 beschikbare kengetallen het best in beeld.

Tabel. NGE per mensjaar

Nge per mensjaar op enkele bedrijfstypen, naar grootteklasse						
						Totaal
	< 50 nge	50-100 nge	100-200 nge	200-400 nge	> 400 nge	
Akkerbouwbedrijven	29	41	60	73	88	46
Boomkwekerijbedrijven	20	22	27	36	68	30
Melkveebedrijven	24	37	49	69	.	43
Overige graasdierbedrijven	24	34	49	74	.	33
Hokdierbedrijven	27	38	53	67	65	47
Gewassencombinaties	28	20	26	68	.	31
Veeteeltcombinaties	17	30	44	73	.	39
Gewas-veeteeltcombinaties	28	31	53	81	.	42
Overige tuinbouw	13	23	32	33	46	32
Totaal	24	32	42	44	42	37

Bron: LEI, bedrijven info net

Voor de familie Harbers betekent bovenstaande tabel dat bij een omvang van 171,6 NGE, de norm 49 NGE per mensjaar is, dus 3,5 mensjaar. Naast de ondernemer en zijn familie zal er ook op deeltijdbasis extra arbeid ingehuurd worden.

Tabel. NGE per VAK

NGE per vak op de verschillende bedrijfstypen in Nederland, naar grootteklasse gemeten in NGE				
	kleiner dan 40 nge	40 tot 100 nge	groter dan 100 nge	alle
Akkerbouwbedrijven	41	58	89	70
Opengr.groentebedrijven	24	29	27	28
Glasgroentebedrijven	17	18	34	32
Bloembollenbedrijven	23	33	32	32
Glasbloemenbedrijven	19	27	36	35
Champignonbedrijven	.	18	28	24
Fruitteeltbedrijven	13	24	28	26
Boomkwekerijbedrijven *)	18	33	40	33
Graasdierbedrijven	30	50	73	57
Hokdierbedrijven	37	56	86	70
Gewassencombinaties	39	36	42	41
Veeteeltcombinaties	34	45	69	55
Gewas/veecombinaties	26	51	78	56
Totaal	31	45	51	48

Bron: Bedrijven-Informatienet van het LEI.

Uit tabel 3, blijkt dat met de NGE per vak benadering, de bedrijfsomvang van 171,6 NGE, overeenkomt met 2,35 VAK. Uit zowel de benadering vanuit mensjaren en VAK, blijkt dat het melkveebedrijf ruim 2 VAK vraagt.

Gesteld kan worden dat het bedrijf met 130 melkkoeien en 70 stuks jongvee voldoende omvang en daarmee verdien capaciteit heeft om levensvatbaar te zijn. Door optimalisering van bedrijfsprocessen en bedrijfsinrichting, door te automatiseren (melkrobots en voerrobot) en door veldwerkzaamheden uit te laten voeren in loonwerk, is het bedrijf als gezinsbedrijf voort te zetten.

5. Ontwikkelingsmogelijkheden locatie Bargercompascuum

Het nieuw bouwen van een melkveebedrijf geeft de ondernemer een kans om zijn opgedane ervaring met zijn huidige bedrijfsstallen om te zetten naar een op de toekomstgerichte stal. De familie Harbers kiest voor een stal waar de koe voorop staat. Duurzaamheid op het gebied van leefcomfort voor het vee staat voorop in de huidige wet en regelgeving. De stal zal voldoen aan de eisen rondom de maatlat duurzame veehouderij.

Door gericht te automatiseren op het gebied van melken en ruwvoerverstrekking, wordt het comfort voor het vee verder versterkt. Melkkoeien kunnen onbepakt vers ruwvoer opnemen omdat er met het automatiseren van de ruwvoerverstrekking meerdere keren per dag ruwvoer aangeboden wordt. In combinatie met een automatisch melksysteem waarbij het hoogproductieve melkvee meerdere malen per dag gemolken wordt, is de uiteindelijke belasting voor het dier lager.

Duurzaam moet een bedrijf ook zijn voor de ondernemer en het gezin. Door het optimaliseren van processen en de inrichting qua looplijnen, is het bedrijf minder bewerkelijk dan het bedrijf op de huidige locatie. Dit is natuurlijk te verklaren vanuit de bedrijfsontwikkeling die op de huidige locatie heeft plaatsgevonden. Echter kan bij nieuwbouw beter rekening gehouden worden met toekomstige ontwikkelingen, omdat de bedrijfsopzet binnen het bouwblok al optimaler gerealiseerd kan worden dan op de huidige locatie.

Naar de toekomst toe heeft het bedrijf op de locatie in Bargercompascuum voldoende ontwikkelingskansen. Qua mestafzet en ruwvoeraankoop zijn er in dit gebied prima afspraken te maken met omliggende akkerbouwers, dit is de basis om verder te groeien. Vooralsnog geeft de familie Harbers duidelijk aan dat het bedrijf met 130 melkkoeien en bijbehorend jongvee voldoende omvang heeft om een gezinsinkomen te genereren.